

Sociologie ve sportu 1

Základy sociologie - úvod

Fakulta sportovních studií

Základní výchozí literatura:

Aleš Sekot: 2006. Sociologie v kostce, III. vyd. MU a
Paido,

<http://www.fsps.muni.cz/impact/zaklady-sociologie/>

Sociologie:základní pojmy

Sociologie: Systematické zkoumání sociálního chování a lidských skupin, rozbor jevů a procesů probíhajících ve společnosti

Společnost: Soubor institucí a zařízení zajišťujících organizované uspokojování *potřeb*, regulování *konfliktů* a udržování a rozvoj *kultury*. Velké množství lidí žijících na stejném území, sdílejících stejné kulturní vzory, podléhající témuž systému politické autority a relativně nezávislé na okolním světě.

Společenství: Místní jednotka sociální organizace vyznačující se pocitem pospolitostní sebeidentifikace a sounáležitosti.

Sociologie:základní pojmy

- Potřeby:** Všechny požadavky organismu – vrozené či získané – vyvolávající pocit nějakého nedostatku a motivující k cílenému jednání.
- Hodnoty:** Materiální či nemateriální objekty, ke kterým je zaujímán hodnotící postoj, připisuje se jim nějaký význam a snaha o jejich dosažení je chápána jako žádoucí.
- Konflikt:** Antagonismus mezi jedinci nebo skupinami ve společnosti.
- Kultura:** Soubor výtvorů lidské činnosti, materiálních a nemateriálních hodnot a uznávaných způsobů jednání. Totalita naučeného, sociálně dalším pokolením přenášeného chování.

Sociologie:základní pojmy

- **Skupina:** Tři a více lidí, odlišených principem uvědomované provázanosti společných *hodnot, zájmů a očekávání*.
- *Primární skupiny:* Malé skupiny vyznačující se *bezprostředností a intimitou vztahů, principem podpory a spolupráce*.
- *Sekundární skupiny:* Formální, neosobní skupiny postrádající *bezprostřednost vztahů a vzájemné porozumění*.
- **Socializace:** Proces, prostřednictvím kterého si lidé osvojují hodnoty, postoje a jednání přiměřené dané kultuře. Proces standardizace hodnotové orientace.
- **Sociální interakce:** Způsob, kterým lidé reagují na sebe navzájem. Jakákoli forma setkání mezi jedinci.

Sociologie: základní pojmy

- **Sociální normy:** Společensky nebo kulturně akceptované standardy chování vyjadřující, jak by měli lidé jednat, co je vhodné, co je žádoucí, „normální“ pro danou situaci.
- **Společenský styk:** Systém normovaného vzájemného působení prostřednictvím určité hodnoty a následného vzájemného působení.
- **Společenský život:** Soubor jevů a procesů realizovaných mezi lidmi.
- **Sociální změna:** Důležitá změna kulturních vzorů, norem a hodnot, závislá na dynamice vývoje společnosti.

Sociologie: typy společností dle stadií ekonomického růstu

Tradiční společnost: nerostoucí produktivita, zásadní význam vlastnictví půdy, zásadní význam zemědělské práce, silné působení primárních skupin, rezignace na možnost změn, absence mobility, naturální směna zboží, marginální význam vzdělání.

Tradice: stabilizující význam trvalosti, neměnnosti, kontinuity, význam informační paměti v kolektivním jednání.

Moderní společnost: produkt průmyslové revoluce (parní stroj), rostoucí význam vzdělání, kvalifikace, mobility, trhu.

Postindustriální společnost: ekonomický systém vychází ze zpracování, využívání a kontroly informací, nedominovala již výroba hmotných předmětů, nýbrž produkce informací.

Postmoderní společnost: technologicky vyspělá společnost silně provázána s konzumem spotřebních předmětů a mediálních představ, růst orientace na proměnlivost zážitků, nechuť k tradici.

Vznik sociologie

- Její vznik reaguje na vršící se *společenské problémy* poloviny 19. století: úpadek šlechty a církví: snaha nově definovat kontrolní mechanismy nové společnosti založené na *inovacích*, skloubení sociální statiky a dynamiky ve smyslu kontrolované změny.
- August Comte (1798-1857) - dal sociologii jméno (1864), důraz na „pozitivismus“: *racionální sociální plánování* cestou vědeckých poznatků, racionalizaci výroby a privilegované postavení vědců.
- Karel Marx (1818-1883) - usiloval o to *teorií konfliktu* postihnout obecné zákonitosti společenského vývoje s cílem zásadně revolučně zrekonstruovat ekonomicky, politicky a ideologicky společnost ve jménu proletářské dělnické třídy.
- Herbert Spencer (1820-1903) - zastánce liberálního postoje směřujícího k evolučnímu vývoji: stavěl se proti reformám, socialismu a třídnímu boji.
- Emile Durkheim (1858-1917) - důraz na dělbu práce, význam harmonické socializace, směřování k sociální soudržnosti.
- Max Weber (1864-1920) - teorií postupující racionalizace dokládá vliv náboženství na způsoby hospodářského podnikání: protestantismus předznamenal racionální dělbu a organizace práce kapitalismu.
- Robert King Merton (1910-2003) – sociologický funkcionalismus – pozitivní funkce a dysfunkce; teorie středního dosahu.

Sociologie: teoretické směry

- Myšlenková *rozdílnost sociologie* profiluje zásadní směry:
- **Funkcionalistická perspektiva:** co ve společnosti trvale přežívá je funkční, důraz na sociální stabilitu, význam referenčních skupin, nerovnost ve společnosti zajišťuje obsazení nejdůležitějších pozic nejkvalifikovanějšími jedinci.
- **Teorie konfliktu:** sociální konflikty jsou důsledkem nedostatečného přístupu ke statkům, o něž sociální aktéři usilují, a odlišnosti hodnot, které vyznávají.
- **Teorie symbolického interakcionismu:** společnost nahlíží skrze pozorování konkrétních situací s cílem nalézt zobecňující symboly fungující v mezilidských vztazích.